

RAPPORT FRÅN EN KONFERENS

Sverige och allt det andra. Det svenska 1700-talet i kosmopolitisk belysning, Uppsala, 25–26 oktober 2012

Symposiet ”Sverige och allt det andra – det svenska 1700-talet i global belysning”, den första nationella 1700-talskonferensen, arrangerad av Daniel Möller, Mathias Persson, Anna-Maria Rimm, Göran Rydén och Kristiina Savin, ägde rum i Uppsala den 25–26 oktober 2012. Medarrangör var det svenska Sällskapet för 1700-talsstudier. Deltog gjorde närmare 100 personer, varav 52 höll föredrag om sin forskning. De olika sessionernas titlar vittnar om en stor spridning av ämnen och intresseområden: ”Kunskapsspridning och nätverk”, ”Historiografi och litterär reception”, ”Marknader, makt, medborgarskap” och ”Sexualitet och reproduktion”, för att bara nämna några.

Det var således ett brett forskningsfält som täcktes in under konferensen, som mottog företrädare för ett flertal olika ämnen och institutioner: litteraturvetenskap, historia, idéhistoria, musikvetenskap, latin med flera.

Konferensbidragen länkades samman av att de i olika grad ville betona en global eller internationell aspekt av 1700-talet. Den ämnesmässiga bredden, såväl som konferensens tema, förenas i nödvändigheten att överskrida gränser av ämnesmässig eller nationell art som studiet av det svenska 1700-talet gärna inbjuder till. Det svenska 1700-talskulturen var i sig kosmopolitisk, och dess gränsdragningar mellan olika former av mänsklig verksamhet stämmer ofta dåligt överens med nutida universitetsinstitutioners ämnesmässiga skrankor. Det senare torde vara särskilt tydligt för litteraturvetare, vars objekt avgränsades annorlunda

under 1700-talet än i den senare uppkomna disciplinen litteraturvetenskap. Här kan likheterna tyckas större än skillnaderna gentemot en svensk idéhistorisk tradition med relativt stark slagsida åt humaniora, och mot historievetskapen, som ofta rör sig i riktning mot en ”New Cultural History” med ett intresse för känslöstrukturer och mentalitet.

I många fall rör det sig om beprövade ämnen. Inte mindre än fem bidrag behandlade Linné eller hans lärjungar (vilket dock delvis kan förklaras med folårets jubileum) och två bidrag ägnades likaledes välbekanta objekt som Swedenborg, Thorild och Ostindiska kompaniet. Förvånande är möjligen frånvaron av en debatt kring den svenska upplysningens vara eller icke vara, som är ett återkommande inslag i svensk 1700-talsforskning. Även om vissa bidrag bryter ny mark i val av ämne, torde det snarare vara i fråga om metodik som det går att skönja nyskapande tendenser inom forskningen.

Under torsdagen hölls i parallella sessioner föredrag på teman som ”Kunskapsspridning och nätverk” och ”Vitterhet genrer och mediala strategier”. Intressant var att notera att musiken ägnades en egen session, där vi bland annat fick ta del av Maria Schildts föredrag om franska influenser på det tidiga 1700-talets svenska hovmusik och Sven Olofssons utkast till ett forskningsprojekt om kyrkorgelns spridning i Sveriges nordliga regioner. I den parallellt löpande sessionen hölls föredrag om platsens betydelse, bland dem Elisabeth

Mansén som presenterade sin forskning om kulturen kring 1700-talets svenska hälsobrunnar, Annie Mattsson som presenterade ett projekt kring poliskammarens arkiv och Sophie Holm och Magdalena af Hällström som bägge är involverade i ett forskningsprojekt om Sveaborg.

Thomas Götselius presenterade sin pågående forskning om Swedenborgs drömbok och dess relation till den kristna traditionens subjekttekniker; i samma session gav Daniela Silén perspektiv på den svenska rolldikten och Kristina Nordström presenterade ett projekt om Thorilds manligt kodade genikult.

Idéernas rörelse över länder är ett centralt tema för konferensen, och på sessioner som "Kunskapsspridning och nätverk", gavs bidrag på detta tema av Hjalmar Fors som talade om apotekens roll som centrum och forum för kunskapsproduktion och Anders Lundgren som talade om den svenska kemins roll i ett kosmopolitiskt sammanhang. Ett liknande tema behandlades också i ett efterföljande seminarium om "Världsomspännande vetenskap" med bidrag från bland andra Eva Nyström och Ann-Marie Jönsson som båda arbetat med Linnés världsomspännande brevkorrespondens.

Ett exempel på hur bilden av den äldre svenska litteraturen måste förstås i ett kosmopolitiskt sammanhang gav Elena Dalberg med sitt föredrag om den karolinske latindiktaren Magnus Rönnow. Sveriges relation till andra världsdelar i den deskriptiva dikten stod i centrum för Alfred Sjärdins föredrag om Johan Gabriel Oxenstierna. I samma session presenterade Stefan Ekman några preliminära resultat från sin inventering av tillfällesdikt i svensk press under gustaviansk tid.

Torsdagen avslutades med ett keynote-föredrag av David Richardsson, engelsk ekonomihistoriker och expert på den transatlantiska slavhandeln under 1700-talet, ett bidrag som fungerade som en illustration av de olika världsdelarnas sammanvävdhet under epoken

och som ett slags orienteringskarta för konferensens tema. Han betonade i hur hög grad det rörde sig om en faktisk handel, styrd av en ekonomisk rationalitet i vilken de europeiska koloniernas varor byttes mot de afrikanska slavhandlarnas slavar i ett utbyte som bägge sidor ansåg sig göra ansevärd vinst på. Den svenska stångjärnsexportens roll i det hela fick också tjäna som en påminnelse om att Sverige på intet sätt stod utanför de ekonomiska processerna bakom denna första egentliga globalisering.

På fredagen hölls en session om Kvinnliga strategier och motstrategier under vilken Erik Lindberg och Sofia Ling presenterade ett projekt kvinnligt handlingsutrymme på Stockholms fruktmarknader och Mia Skott talade om den sociala situationen för kvinnliga konstnärer och kopparstickare, samtidigt som den parallella sessionen tog upp ifrågasättandet av religionen. Henrik Ågren redogjorde för förändringar i synen på inhemska helgon under 1700-talet utifrån exemplet Erik den helige, och Helene Blomqvist tog upp lidandets problematik hos Nordenflycht och Bellman.

Den historiska forskningen om känslor och normer representerades av två föredrag av Eva Joelson och Brita Planck. I samma session presenterade Staffan Bengtsson några rön om Thorilds "hieroglyfiska" skrivsätt och dess relation till Herder.

Under sessionen "Historiografi och litterär reception" presenterade greccisten Susanna Akujärvi sin pågående forskning om det svenska 1700-talets antiköversättningar, Hanna Östholm presenterade ett projekt om den litterära *gynaeceum*-traditionen och Richard Sörman talade om skrivsätt och meningsskapande i Buffons *Histoire naturelle*.

Konferensens avslutades med en serie föredrag och efterföljande paneldebatt på temat "Bilden av 1700-talet idag". Under denna debatt väcktes bland annat frågan om det samförstånd som funnits under konferensen möjligen varit för stort. Kan bristen på tyd-

liga meningsmotsättningar vara ett hot mot 1700-talsforskningens vitalitet? Eller kan en konsensus vara följden av just den interdisciplinära karaktären på konferensen (och mycket av den pågående forskningen), vilken leder till att forskare villigt tar till sig andras åsikter på de områden där de själva saknar specialkompetens? Ska detta då snarare ses som att den gemensamma bilden av 1700-talet blir allt klarare genom att belysas av enskilda specialister på olika områden?

Det är angelägna frågor. Denna konferens har också utgjort lämpligast tänkbara forum att ställa den, innan deltagarna återvänder till sin egen forskning och till de disciplinära gränser som åtminstone för dessa två dagar tillfälligt övervunnits för det gemensamma intresset för det outtömliga 1700-talet.

Alfred Sjödin & Tim Berndtsson